

Historisch
Nieuwsblad

COLLEGEDAG

VRIJDAG 17 APRIL 2026

De lokroep van het Fascisme

OBA OOSTERDOK

Begrijp het heden, begin bij het verleden

4,99
per maand

MET HN ACTUEEL KRIJG JE:

Historische
achtergronden bij het
nieuws van nu

De exclusieve
abonnee-nieuwsbrief
in je mailbox

Onbeperkt artikelen
lezen en opslaan in je
online account

Meld je aan via
hnactueel.nl of
scan de QR-code

N Actueel

N Historisch
Nieuwsblad

PROGRAMMA

Deel I

- 09.30 – 10.00 uur: Inloop met koffie/thee
- 10.00 – 10.10 uur: Welkomstwoord door Bas Kromhout, hoofdredacteur *Historisch Nieuwsblad*
- 10.10 – 11.15 uur: Eerste college door **Robin te Slaa** + vragenkwartier
- 11.15 – 11.35 uur: Pauze koffie/thee
- 11.35 – 12.40 uur: Tweede college door **Geraldien von Frijtag** + vragenkwartier
- 12.40 – 13.25 uur: Lunchpauze

Deel II

- 13.25 – 14.30 uur: Derde college door **Daniël Knegt** + vragenkwartier
- 14.30 – 14.50 uur: Pauze koffie/thee
- 14.50 – 15.55 uur: Vierde college door **Nikki Sterkenburg** + vragenkwartier
- 15.55 – 16.00 uur: Afsluiting door Bas Kromhout

Robin te Slaa

De ideologische fundamenteën van het fascisme

Het fascisme was geen onverklaarbaar bedrijfsongeval in de Europese geschiedenis en cultuur, maar was daarin geestelijk diep geworteld. Als nieuwe politieke beweging bouwde het deels voort op oudere denkbeelden en opvattingen.

Bestaande ideeën van vooraanstaande denkers, onder wie Friedrich Nietzsche, werden dikwijls in ge vulgariseerde en geradicaliseerde vorm overgenomen. Ook putten fascistten rijkelijk uit sociaal-darwinistische denkbeelden over het bestaan als permanente strijd en pseudowetenschappelijke rassentheorieën, die sinds het einde van de negentiende eeuw wijd waren verbreid.

De geschiedenis van het fascisme kan niet begrepen worden zonder zijn ideologie en idealen te onderzoeken.

Robin te Slaa is historicus en auteur. Hij doet al meer dan twintig jaar onderzoek naar het fascisme. Samen met Edwin Klijn werkt hij aan een vierdelig geschiedwerk over de geschiedenis van de NSB, waarvan inmiddels twee delen zijn verschenen. Een nieuwe editie van zijn boek *Fascisme. Oorsprong en ideologie* verscheen in januari 2026.

Geraldien von Frijtag

Dromen van een imperium

Wat hebben Mussolini en Hitler te maken met het westerse imperialisme van de late negentiende en begin twintigste eeuw? Al ruim driekwart eeuw geleden wees Hannah Arendt ons op het verband tussen imperialisme en totalitaire regimes, waarbij zij specifiek nazi-Duitsland noemde. De filosofe besteedde in het bijzonder aandacht aan het enorme bureaucratische en politieke potentieel van de moderne staat, dat juist in de koloniale context was ontwikkeld. Sindsdien heeft het onderzoek niet stilgestaan. Intussen zijn er tal van andere verbanden, gelijkenissen en parallellen, continuïteiten en causaliteiten gesignaleerd. Wat waren de imperialistische ambities van beide dictators? Waarin kwamen die ambities overeen en waarin verschilden zij?

Geraldien von Frijtag is als universitair hoofddocent verbonden aan de afdeling Politieke Geschiedenis van de Universiteit Utrecht. Na haar proefschrift, over de Duitse strafrechtspleging in bezet Nederland, heeft zij onder meer gepubliceerd over Kamp Amersfoort, Hilversum tijdens de bezetting en de Nederlandse deelname aan de Duitse "oostkolonisatie". Haar nieuwste onderzoek richt zich op Nederlands-Indië en reacties aldaar op de vluchtelingen crisis van de jaren dertig en veertig.

Daniël Knecht

Internationaal fascisme

Het fascisme van Benito Mussolini verheugde zich al snel in buitenlandse belangstelling. Toen hij na de 'Mars op Rome' in 1922 tot premier werd benoemd, werden al snel in andere landen de eerste fascistische partijen opgericht. Maar hoe zat het met de internationale uitstraling van een ideologie die zo sterk op exclusief nationalisme is gebaseerd? En konden fascistena uit verschillende landen überhaupt met elkaar samenwerken? De lezing geeft antwoord op deze vragen, door te kijken naar de geschiedenis van het interbellum en de Tweede Wereldoorlog, maar ook een beetje naar de tijd daarna.

Daniël Knecht is docent Moderne Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Hij promoveerde in 2015 op een onderzoek naar Franse fascistische intellectuelen in de jaren dertig, veertig en vijftig. In 2022 verscheen van hem *Elementaire Deeltjes: Fascisme*, waarin hij ingaat op de interpretaties en de internationale geschiedenis van het fascisme en zijn betekenis voor de huidige tijd.

Nikki Sterkenburg

De terugkeer van extreem-rechts

Sinds de Tweede Wereldoorlog duikt regelmatig bij manifestaties van extreem-rechts de vraag op: is dit fascisme? Ook na Malieveldrellen in 2025 waarbij antisemitische leuzen werden geroepen en Hitlergroeten werden gedaan, belden journalisten Nikki Sterkenburg op met precies diezelfde vraag.

In deze lezing neemt Sterkenburg het publiek mee door de naoorlogse golfbeweging van extreem-rechts in Nederland: van de binnenskamerse collaborateursgeneratie tot de onverhulde retoriek van nu. De rode draad door de naoorlogse decennia in haar verhaal is niet de beweging zelf, maar de ruimte die de samenleving aan extreem-rechts biedt. Op basis van jarenlang veldonderzoek onder radicaal- en extreemrechtse activisten laat Sterkenburg zien welke mensen zich tot dit milieu aangetrokken voelen en waarom, en betoogt ze dat de vraag die we hadden moeten stellen luidt: hoe zijn we hier aanbeland?

Nikki Sterkenburg is bijzonder hoogleraar Onderzoeksjournalistiek aan de VU. Van 2010 tot 2020 werkte ze ruim tien jaar als onderzoeksjournalist en schreef ze veel over terrorisme en (rechts-)extremisme. In 2021 promoveerde ze aan de Universiteit Leiden, voor haar onderzoek trok ze ruim drie jaar lang op met de Nederlandse extreem-rechtse beweging.

Openbare Bibliotheek Amsterdam

De collegedag vindt plaats in de OBA aan de Oosterdokskade te Amsterdam. Met een oppervlakte van 28.000 vierkante meter betreft het de grootste bibliotheek van Nederland. Het spectaculaire gebouw heeft als kenmerken lichtheid en openheid en is ontworpen door architect Jo Coenen, voormalig Rijksbouwmeester. Voorts zijn er 28 filialen verspreid door de hele gemeente en in Weesp, Diemen, Duivendrecht en Ouderkerk aan de Amstel. Samen met de Stadsbibliotheek Haarlem vervult de OBA de wetenschappelijke steunfunctie voor de provincie Noord-Holland en behoort het tot een van de meest bezochte culturele ontmoetingsplaatsen in Amsterdam.

COLLEGEDAG LESSEN UIT DE MIDDELEEUWEN

VRIJDAG 12 JUNI 2026

Vier experts over de inspirerende middeleeuwen

Middeleeuwen waren niet achterlijk. Ze waren mensen zoals wij, die zich staande hielden in moeilijke omstandigheden. Hoe zij dat deden? Dat vertellen vier deskundigen tijdens een speciale collegedag van *Historisch Nieuwsblad* over lessen uit de Middeleeuwen.

Dr. Janna Coomans zal vertellen over brandbestrijding in de Middeleeuwen, waar ze onderzoek naar doet. Omdat de meeste stadshuizen en boerderijen van hout waren, was vuur een van de gevaarlijkste vijanden. Hoe konden mensen voorkomen dat ze in één verzengende brand alles verloren wat ze bezaten? En hoe krabbelden ze na zo'n ramp weer op?

Dr. Nathan van Kleij laat in zijn lezing een aantal populaire misverstanden de revue passeren. De middeleeuwen blijken helemaal niet zo barbaars, gewelddadig of vrouwonvriendelijk als ze vaak worden afgeschilderd. Van Kleij zal op deze dag specifiek ingaan op zijn nieuwe onderzoek, dat gaat over misdaad en bestraffing. Ook daarover bestaan heel wat vooroordelen, die hij vakkundig zal ontleden.

Dr. Edward de Maesschalck onttrafelt de mythes en legendes over Jeanne d'Arc, door terug te keren naar de bronnen. Zo reconstrueert hij het onwaarschijnlijke verhaal over een jong boerenmeisje, dat erin slaagde de Honderdjarige Oorlog tussen Engeland en Frankrijk een andere wending te geven.

Dr. Maïka de Keyzer laat zien hoe middeleeuwse gemeenschappen hun omgeving actief vormgaven: van ingenieuze landschapsaanpassingen tot zorgvuldig beheer van lokale ecosystemen. Anders dan we vaak denken, waren middeleeuwen geen passieve slachtoffers van een grillige natuur. Tegelijk tonen historische voorbeelden hoe dezelfde gemeenschappen soms hun eigen draagkracht overschreden en zo rampen veroorzaakten.

Praktische informatie

Datum	12 juni 2026
Tijd	10.00 - 16.00 uur, deuren openen om 9.30 uur
Prijs	Abonnee: € 95,- Regulier: € 105,- Student <27 jaar: € 59,-
Locatie	Openbare Bibliotheek Amsterdam, Theaterzaal
Inclusief	Vier lezingen, koffie, thee en lunch

MEER INFORMATIE OP
historischnieuwsblad.nl/events

N Historisch
Nieuwsblad

ob

Bestel de speciale uitgaven van Historisch Nieuwsblad

KIJK OP
historischnieuwsblad.nl/specials

Meer weten van het verleden, meer begrijpen van het heden.

Historisch Nieuwsblad brengt de beste artikelen van toonaangevende historici. Verhalen over vroeger, waar u vandaag iets aan hebt. Investeer in de toekomst en word abonnee!

Historisch Nieuwsblad.

Lees hoe het zat.
Weet hoe het zit.

Word vandaag nog abonnee en
meld u aan bij de stand